

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Chrysostomi grauitas in deicendo. Capvt XXVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

folia ad Ioannem, quæ apud Ifidorum quoque legitur his ferme verbis.

Cum pulchram illam tuam, & elegantem orationem accepiffem, viris quibusdam, qui & ipsi sunt orationum opifices, atque archiæcti eam legi, quorum nullus omnino fuit, qui non gaudio subfiliet, & acclamaret, & ea omnia faceret, quæ homines admiratione perculli, & quasi attoniti facere soleat. Ego igitur eo nomine vehementer lætor, quod ad forensem operam in qua arte specimen edis ingenij, demonstratiuum quoque dicendi genus adiunxeris. Atque te beatum duco, qui ad hunc modum laudare queas, & item eos qui talem faarum laudum præconem nacti sunt. Patrem scilicet qui imperium dedit, & filios qui acceperunt. Baronianus hanc orationem tantopere laudatam à Libanio, scriptam putat à Chrysofostomo in laudem Valentiniani senioris, & eius filio-Gratiani, atque Valentiniani, quo tempore Ioannes annum ferme ætatis vigefimum primu agebat.

Et primæ quidem illæ viſæ sunt, surgentis veluti ingenij faces, at postquam clariffima indoles cælestis sapientiæ nobilitata est instrumento, ea dixit, & scripsit quæ cum singulari admiratione memoria sæculorum intuebitur. Quis enim fecunditatem illam ingenij vehementer non miretur, cum Nicephorum Callistum audiat prædicantem, se mille Chrysofostomi libros legiffe, & Suidam afferentem eundem tot exarasse volumina, vt percenseri numerus facile non possit.

De eius stylo Anianus videtur præclare iudicasse cum dixit. Chrysofostomus illud quasi peculiare custodit, ac proprium, quod cum semper sollicitus sit, semper vigilans, & noxij stuporis inimicus, nusquam tamen eius oratio in pompam eleuatur dicentis, sed tota ad vtilitatem aptatur audientis. Est enim stylus ipse Ecclesiæ auribus accommodatus, prifcum illud, sed eruditum dicendi genus exprimens, medius, æqualis, maturus, pudicus, alienus ab omni iniuriæ culpa, pompaque luxuria, non squallidus quidem, nec tamen floridus, non impolitus, sed neque nimia subtilitate limatus, non asperitate horridus, nec tamen amœnitare lasciuus, maximam vbique copiam, admirabilemque indicans facultatem, nusquam tamen ambitionem. Eo fit, vt eum magis simplex lector intelligat, & laudet disertus. Denique & S. Basili admirabilem

illam curam loquendi, & plausibilem Antiochi pompam, & sublimem illum Gregorij cothurnum facile intelligas, hac Ioannis mediocritate superata.

Hæc ille appositè quidem & verè, hanc enim dicendi rationem præcipuè confectatus est Chrysofostomus, quamquam si propius rem considerare velimus, nullum præfecto inuenimus genus eloquentiæ, nullam elocutionis virtutem, in qua non sit eximie verſatus, quod lubet aliquot eius exemplis comprobare.

Chrysofostomi grauitas in dicendo.

CAPVT XXVIII.

Lumen illud beatæ orationis Chrysofostomi semper magis cordi fuit, quam in conciso dicendi genere contorta sententiarum grauitas: neque tamen omnino hac eloquentiæ forma caruit, sed cum apud Principes viros agendum fuit, in ponderosam sententiarum densitatem orationem collegit. Tali sunt quæ contra Cainam fertur ingenti animo dixisse. Erras Caina si amicitiam Imperatoris in tuæ impietatis satellitium conuertis. Non licet Imperatori facere quod petis, non licet ei, qui pietatem colere instituat, contra sanctissimas religiones aliquid moliri. Templum tibi in vrbe dari postulas? En tibi apertum est, ingredi, preces funde, nemo prohibet.

Sed alterius es sectæ, (inquis) & adæ sacra tibi opus est, in qua cum tuo comitatu rebus diuinis opereris. Quo nomine hoc requiris? Maiora sunt ea scilicet quæ pro imperio militiæ gessisti, quam quibus tan illum gratiæ denegetur. Tu igitur nihil te præmiorum putas dignum his rebus gessis accepisse. Vnde hæc Ducis dignitas? vnde nomen Consulatus? Nihil dico insultandi causa, sed tamen modestiæ tuæ est cogitare quis nunc sis, quis olim fueris; quæ antea tibi egestas, quæ nunc rerum omnium abundantia, & vt paucis dicam, quo nunc cultu incedas, & quibus antea vestimenti indurus Istrum traieceris. Si tuorum officiorum meministi, tot vero beneficiorum es oblitus, ingratus es.

Hæc planè sapiunt mentem excelsam, grauissimisque cogitationibus exaggeratam, nec minus habent noxijs, & grauitatis, quæ apud

Anianus ad Hieronimum Episcopum vixit an. 400. vide Sigebertum.

Expressa
is qua
Theodor.
habuit, e.
32.

apud ipsum Imperatorē dixit contra Arianos.

Metaphr. in vita Chryf. Karon. an. 400. 89.

Dicit (amabo) imperator, si quis huic pulcherrima corona, quam geris in capite, quosdam abiecit, & obscuros lapides inter clarissimam gemmarum lucem inseruisset, videretur hoc tibi esse tolerandum? Cumque animos hac petitione suspensos tenuisset, ipsumque haberet Augustum dictis annuentem, tum assumpsit.

Tu vero non existimas Deum irasci, si in hac ciuitate, in hoc Imperij & gloria domicilio, inter hunc syncerum bonorum carum, tam diu patris correptam, & depositam partem residere? quosane dicto tanta efficacitate in ipsius Imperatoris pectus penetravit, vt Arianos imprimis nobiles vire expelleret.

Maiestas Eloquentie in Chrysofomo.

CAPVT XXIX.

Typus de incomprehensibil. Dei nat. ad popul.

Solent nonnunquam in argumentis speciosis versari, & in ijs remissa tantisper conuentione sermonis, quem ὀλίγον ἄνωγει, vocat plenius se diffundere. Talem sunt sermones de incomprehensibili Dei natura, in quibus se ait celestes choras duxisse, quasi in florentissimi prati amoenitate, ἡδονῆς ἐν λιμῶνι τινι. Nec immerito, fertur enim, & vocalat, & longè supra populares sermones erigitur, dum agit de illa συγκατάθεσι, & de natura Angelorum, eorumque cognitione: hæc maxime Dionysium sapiunt.

Oration. 2. aduers. Iudaos.

Εἰδὲς καὶ ἐν τῇ ἐκείνῃ συγκατάθεσιν, ἀλλ' ὁμῶς, καὶ αὐτὰς αἱ δυνάμεις καλῶς ἐστὶν ἐαυτὰς ταῖς πύργους, δι' οὐδὲν ἕτερον. ἢ διὰ τῆτο, καὶ τοῖς ἑσώταται, & γνωστικώταται, & καθαρώταται, quanquam de illa συγκατάθεσει, prudenter mens Chrysofomi intelligenda est, ne quid subit erroris. Sed non hic interpretandi locus, hæc obiter perstringimus.

Serm. 3. de incomprehensibil. Dei nat.

Elucet præterea eius maiestas in narratione, & hypotyposi splendorum historiarum ex biblijs, quales sunt de miraculis in Aegypto, supplicio triumphorum, & similibus, sic enim ille oratione, quod nemo læditur, nisi à seipso, quæ quia Græcè longiora sunt, Latine subiijcio.

Διατείχιζε τὴν φλόγα νεφέλη.

Determinabat enim flammam nubes vndiq; impendens, & omnibus illis populis gesta-

toriz domus instar erat. Neq; verò noctu face indigebant, quæ tenebras discuteret, sed erat eis columna ignis, fons stupendæ lucis in duplicem vsum, tum vt lucretet, tum vt iter dirigeret. Neq; enim lucida duntaxat erat, verum etiam omni-viæ duce certius infinitum illum populam per saxa, & solitudines ducebat. Ibant nō terra solum, sed etiam mari quasi terrā. Ausi sunt transcendere fines naturæ, cum sanctum pelagus pedibus peragrarent, quasi per firmam petram iter facerent. Cumque illis substratum esset elementum illud, solidam terram, camposque supinos, & agros imitabatur: cum verò hostes exceperet, tum maris vices exequabatur. Illis quippe fuit vehiculum, hostibus ipsorum sepulchrum, illos summa cū facilitate transfudit, hos maxima cum vehementia submersit. Qui fuerat hætenus sine lege aquarum impetus, vitorum ratione preditorum atque prudentissimorum ordinem, & obsequium præ se ferebat, cum iam custodis, iam carnificis vicem obtineret, vnoque die contraria repente præfaret.

Quid commemorarem petras, quæ fluuios effuderunt aquarum? quid nubes volucrum, quæ corporum multitudine terram texerunt? Quid miracula parrata in Aegypto? quid prodigia quæ contigerunt in solitudine? quid trophæa, & incruentas victorias? Tanguam enim choreas ducerent, non bellum gererent, ita aduersos domuerunt, ac dominos quidē suos sine armis superarunt, qui verò extra Aegyptum cum ipsis pugnarunt, eos tubis cavendo psallendoque vicerunt: & totum illud spectaculum chorea potius erat, quam bellum, initiatio magis quam pugna.

Et de fornace Babylonicæ.

Quid verò illorum trium puerorum, dic mihi, virtuti superfusa tor mala offerunt? an non adhuc adolecentes, & admodum quidem teneri, immatura ætate graue illud subiere supplicium, & diurnam captiuitatem, à patria, domo, templo, altari, sacrificijs, libationibus, ab ipso quoque Palmiorum cantu. Non enim illi domo duntaxat eant ob causam arcebantur, sed multa quoque diuini cultus interdicebantur genera. An non barbarorum manibus dediti sunt, lupis potius, quam hominibus, & quod est grauissimum, in tā longè distitas, ac barbaras abducti terrarum oras, in seruitutem grauissimam, non magistrum habebant, non Prophetam, non Principem? Non enim est, inquit, Princeps, neque Propheta.

In trad.

an quod nemo læditur, nisi à seipso.

Amplificatio à seipso.

A re, exilij grauitas.